Pellervon taloustutkimus

Lausunto
Valtiovarainvaliokunta

10.10.2017

HE 106/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018

Talouden näkymät

Hallituksen talousarvioesityksessä Suomen talouskasvun arvioidaan olevan tänä vuonna 2,9 prosenttia. Ensi vuonna talouskasvun arvioiden hidastuvan 2,1 prosenttiin. Kasvun hidastuminen ennusteessa perustuu yksityisen kulutuksen kasvun pienenemiselle. Maailmankaupan kasvu talousarvion ennusteessa nopeutuu ensi vuonna.

PTT:n ennuste tämän vuoden bkt:n kasvusta on hyvin samanlainen kuin talousarvion ennuste, noin 3 prosenttia. Tosin Tilastokeskuksella on ollut viime aikoina vaikeuksia arvioida talouden kasvua ensimmäisissä tilastojulkaisuissa. On mahdollista, että alkuvuoden bkt arviota korjataan myöhemmin ylöspäin. Tällöin myös arvio koko vuoden bkt:n kasvusta olisi suurempi.

PTT:n näkemys vuoden 2018 talouskasvusta on puoli prosenttiyksikköä korkeampi kuin talousarvion ennusteen eli 2,6 prosenttia. Suurimmalta osin ero johtuu yksityisen kulutuksen kasvuennusteesta. Talousarvioesityksen ennusteessa yksityisen kulutuksen kasvu hidastuu selvästi 1,2 prosenttiin. PTT:n arvio yksityisen kulutuksen kasvusta on 2 prosenttia. Talousarvioesityksessä ennuste ansiotason noususta on äärimaltillinen, ja näkemyksemme mukaan nopean kasvun oloissa epärealistinen. Myös PTT:n työllisyyden kasvuennuste on hieman talousarvioesityksen arviota suurempi. Työttömyysaste laskisi ensi vuonna 7,9 prosenttiin talousarvioesityksen ennusteen 8,1 prosentin sijaan.

Kummassakin ennusteessa kotitalouksien säästämisaste on selvästi negatiivinen. Esityksessä oikein varoitetaankin tästä seuraavasta riskistä talouskehitykselle. Mahdolliset huonot uutiset voivat vaikuttaa voimakkaasti kotitalouksien kulutukseen. Lisäksi kotitalouksien tuloja suurempi kulutus lisää velkaantumista ja tämä näkyy jo nyt paikoin ylivelkaantumisena.

Finanssipolitiikan linja

Talousarviossa valtion menojen kokonaismäärä ei juuri muutu viime vuodesta. Kun samaan aikaan talouskasvu on nopeutunut ja ensi vuodelle tehtävät veroperustemuutokset vähentävät verotuloja vain vähän, on valtion talouden alijäämä pienenemässä.

Talousarvioesityksen mukaan kansantalouden tilinpidon mukainen valtionhallinnon alijäämä vuonna 2018 on 4,3 miljardia eli noin 2 prosenttia suhteessa bkt:seen. PTT:n ennusteen mukaan alijäämä on nopeammasta kasvuennusteesta johtuen pienempi, noin 3,5 miljardia euroa eli 1,5 prosenttia suhteessa bkt:seen. Koko julkisen sektorin alijäämä on PTT:n ennusteen mukaan 1,5 miljardia euroa eli 0,6 prosenttia suhteessa bkt:seen vuonna 2018.

Talouskasvun ja alijäämän pienenemisen seurauksena valtion ja koko julkisen sektorin velkasuhde kääntyi laskuun jo vuonna 2016. Talousarvioesityksen mukaan EU:n velkakriteeri, julkisyhteisöjen bruttovelka vuonna 2018 on 61,9 prosenttia suhteessa bkt:seen. PTT:n arvion mukaan 60 prosentin velkakriteeri täytetään kuitenkin jo vuonna 2018 ja velkasuhde olisi 59,8%.

PTT:n arvio sekä Suomen talouden että julkisen talouden tilasta vuonna 2018 on jonkin verran talousarvion taustalla olevaa arviota valoisampi. Tästä huolimatta talousarvion finanssipolitiikan linja on mielestämme perusteltu. Julkisen talouden alijäämän pieneneminen ei anna perusteita julkisten menojen kasvattamiselle. Noususuhdanteessa julkisen talouden pitäisikin tasapainottua ja näillä näkymin valtiontalous on edelleen reilusti alijäämäinen.

Arvio nopeammasta talouskasvusta olisi ennemminkin peruste kiristää finanssipolitiikan linjaa entisestään. Koska Suomen tuotannon taso on kuitenkin edelleen reilusti vuoden 2008 tason alapuolella ja työttömyys varsin korkealla, ei ole myöskään perusteita jarruttaa kasvua finanssipolitiikalla.

Lisäksi talousennusteisiin liittyy huomattava epävarmuutta ja on myös hyvin mahdollista, että kasvun piristyminen jää väliaikaiseksi. Seuraavalla vuosikymmenellä on joka tapauksessa edessä menojen kasvua väestön ikääntyessä ja muun muassa mittavia puolustusinvestointeja.

Työllisyystavoitteen toteutuminen

Tuotannon nopeasta kasvusta huolimatta työllisyyden kasvu on ollut vielä varsin vaisua. Työllisyyden kasvu on kuitenkin nopeutumassa. Tänä vuonna työllisyys kasvaa noin 20 000 hengellä eli 0,8 prosenttia ja ensi vuonna 35 000 hengellä eli 1,4 prosenttia. Työllisyyden kasvu seuraa tuotantoa normaalisti noin puolen vuoden viiveellä, joten alkuvuoden tuotannon kasvu vaikuttaa vasta nyt loppuvuonna työllisyydessä. Työllisyys kasvaa myös selvästi hitaammin kuin tuotanto, sillä tuotannon kasvun nopeutuminen on tullut teollisuuden viennistä. Se näkyy tuottavuuden nousuna, ei niinkään työllisyyden.

Näillä kasvuluvuilla hallituksen työllisyystavoite jää toteutumatta. Näillä näkyminen työllisyys kasvaa hallituskauden aikana noin 80 000 henkeä ja työllisyysaste jää reiluun 71 prosenttiin. Työllisyysasteen parantamiseksi tarvittaisiinkin lisää toimia.

Työllisyys ja hallituksen työllisyystavoite

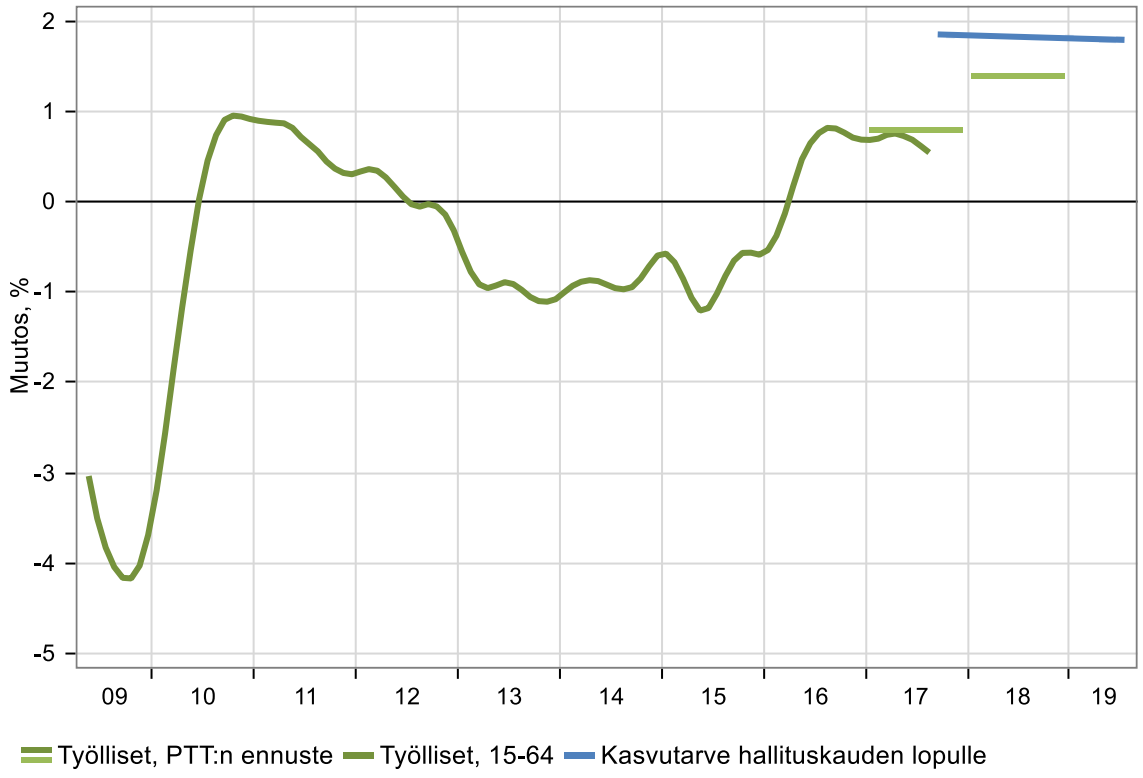

Lähde: Statistics Finland, Macrobond, PTT

Lisää toimia talouden vahvistamiseksi tarvittaisiin

Sen lisäksi, että työllisyystavoite jää näillä näkymin toteutumatta, on myös vakava riski, että taloustilanteen paraneminen jää väliaikaiseksi. Taloustilanteen paraneminen on paljolti perustunut kustannusten laskulle ja maailmankaupan kasvun nopeutumiselle. Jo kilpailukykysopimusta ennen, vuodesta 2014 lähtien palkankorotukset ovat olleet kilpailijamaita alemmat. Suhteessa valuuttaunionin ulkopuolisiin maihin kilpailukykyä paransi euron arvon aleneminen niin ikään 2014 alkaen. Lisäksi yleisesti tuotantokustannuksia alensi lisäksi öljyn hinnan jyrkkä lasku vuosina 2014 ja 2015.

Pidemmän päälle Suomen talouskasvu ei voi perustua näille tekijöille. Euron kurssi on jo vahvistunut selvästi, samoin öljyn hinta. Maailmantalouden noususuhdanne ei jatku loputtomiin ja elintason nousu edellyttää työttömyystilanteen parannuttua palkkojen selvästi nopeampaa nousua.

Investointiaste

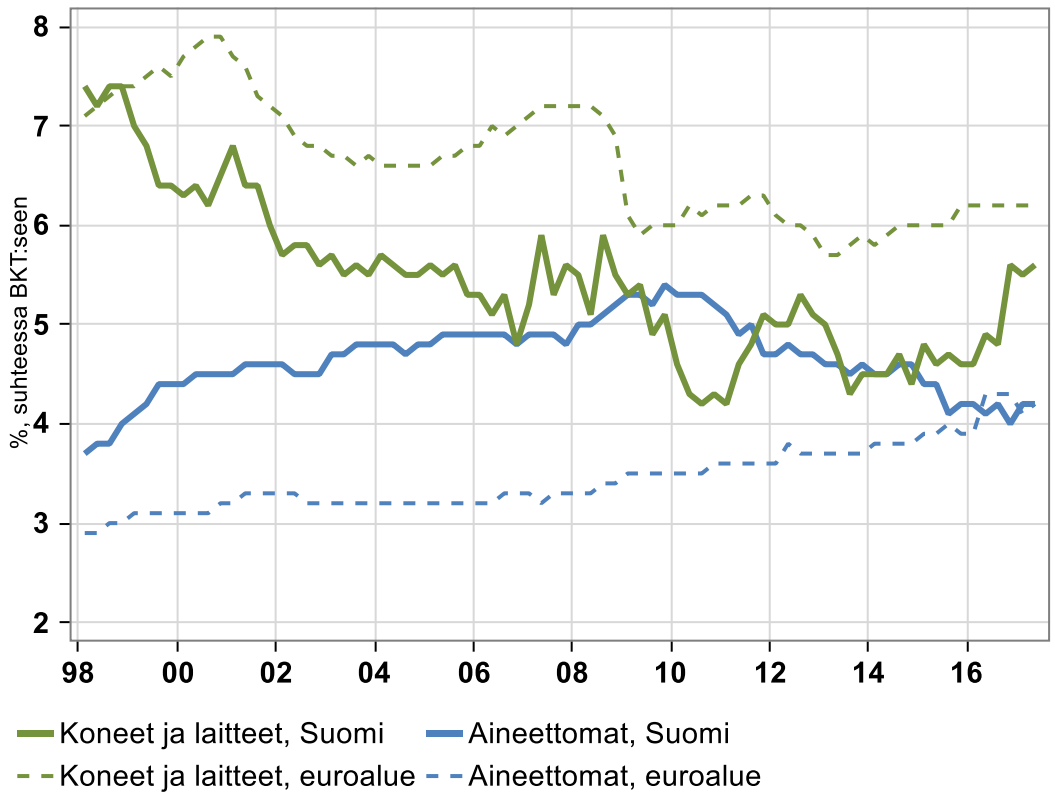

Lähde: Eurostat Database, Macrobond, PTT

Tarvittaisiin siis toimia Suomen talouden pitkän aikavälin kasvuedellytysten parantamiseksi. Investointien selvä viriäminen on hyvä merkki, mutta investointien rakenne aiheuttaa huolta. Kone- ja laiteinvestoinnit ovat olleet kovassa kasvussa, mutta aineettomissa investoinneissa pitkä lasku on vasta pysähtynyt. Kone- ja laitekantaa lisäämällä voidaan toki jonkin aikaa kasvattaa työn tuottavuutta. Pidemmällä aikavälillä tarvitaan välttämättä myös investointeja osaamiseen sekä tutkimukseen ja tuotekehitykseen, jos Suomi halutaan nosta elintasoltaan takaisin kansainväliseen kärkeen.

Talousarvion panostukset koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen ovat tervetulleita, mutta kooltaan pieniä verrattuna viime vuosien leikkauksiin. Jatkovalmisteluun jätetystä yritystukien uudistamisessa olisikin syytä siirtää tukien painopistettä reilusti uudistaviin tukiin ja vähentää säilyttäviä tukia. Myös koko koulutuksen ketjua varhaiskasvatuksesta yliopistoihin olisi syytä vahvistaa.

Työmarkkinoiden toiminnan parantamiseksi aktiivimallin käyttöönotto ja perhevapaauudistuksen valmistelu ovat perusteltuja. Ne eivät kuitenkaan riitä työllisyysasteen nostoon pohjoismaiselle tasolle. Työmarkkinoille kaivattaisiin lisää joustoja, jotka palvelisivat sekä työnantajia että -tekijöitä. Työllisyysasteen nostotarpeen lisäksi myös teknologian kehitys ja globalisaatio haastavat suomalaiset työmarkkinat myös jatkossa.

Pellervon taloustutkimus

Lausunto
Valtiovarainvaliokunta

10.10.2017

Taulukko 1. PTT:n keskeiset ennusteluvut

	2016	2017e	2018e
	muutos, %		
Bruttokansantuote	1,9	3,0	2,6
Tuonti, tavarat ja palvelukset	4,4	6,5	6,0
Vienti, tavarat ja palvelukset	1,3	8,5	6,5
Kulutus	1,6	1,5	2,0
yksityinen	1,8	2,2	2,4
julkinen	1,2	0,0	1,0
Investoinnit	7,2	7,3	4,3
yksityiset	7,9	9,0	5,0
julkiset	3,9	0,0	1,0
Inflaatio	0,4	1,0	1,3
Ansiotaso	0,9	0,3	2,2
Työttömyysaste, %	8,8	8,5	7,9
Työllisyysaste, %	68,7	69,5	70,7
Yli/alijäämä, % BKT:seen			
Valtion	-2,7	-2,1	-1,5
Kuntien	-0,4	-0,3	-0,5
Koko julkisen sektorin	-1,8	-1,2	-0,6
Vaihtotase, % BKT:seen	-1,4	-0,7	-0,4

Lisätietoja:
Janne Huovari
040 164 8141
janne.huovari@ptt.fi